

III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.92

© 2012 р. Ю.П. Пацурківський

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ З СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ

Проаналізовано поняття реалізації права, здійснено дослідження його змісту. При цьому основний акцент було зроблено на розмежуванні та визначенні співвідношення понять реалізація права та застосування права, а також виявленні форм реалізації права. Зроблено висновок про те, що реалізацію права слід розуміти як втілення приписів правових норм у правомірній поведінці суб'єктів права, в їх практичній діяльності, її можна розглядати як процес і як кінцевий результат. Реалізація права є складним процесом, що включає в себе включає: механізм реалізації права та форми реалізації права.

Ключові слова: реалізація права, застосування права, форми реалізації права, механізм реалізації права.

Постановка проблеми. Основна функція права - регулювати поведінку людей, впорядковувати взаємовідносини між ними. Вирішити це завдання тільки за рахунок правотворчості неможливо. Норми права встановлюють ідеальні моделі, критерії потенційно можливої правомірної поведінки. Для того щоб право перетворилося в реально діючий механізм, необхідно його практичне втілення суб'єктами у повсякденному житті. Якщо приписи правових норм не втілюються в реальних відносинах, то вони втрачають свою роль соціального регулятора. «Право ніщо, - зазначає Л.С. Явич, - якщо його положення не знаходять своєї реалізації в діяльності людей і їх організацій, у суспільних відносинах. Не можна зрозуміти право, якщо відволіктися від механізму його реалізації в житті суспільства».

Недостатньо мати розвинуте законодавство, необхідно, щоб його положення отримували практичне здійснення в соціальному житті, щоб кожна людина могла реалізувати свої конституційні права і свободи, перебуваючи під захистом держави. Ще Ш.-Л. Монтеск'є писав: «Коли я вирушаю в якусь країну, я перевіряю не те, чи хороші там закони, а те, як вони здійснюються, адже хороші закони зустрічаються скрізь». Держава, яка не забезпечує реалізацію права, залишається в програті, оскільки не досягаються поставлені суспільством мета і завдання щодо регулювання суспільних відносин. Соціальне призначення права як раз і виражається в регулюванні суспільних відносин шляхом реалізації правових приписів.

Проблема реалізації права була і до сьогодні вважається неоднозначною і стала предметом жвавих наукових дискусій. Як підкреслював ві-

домий правознавець Р. Ієрінг, право - це невпинна робота не тільки державної влади, але і всього народу, причому вся життя права так чи інакше «є тим видовищем невпинної боротьби і праці цілого народу, яке чітко окреслює діяльність народу в сфері економічного і розумового виробництва». Враховуючи суперечливий характер багатьох теоретичних питань реалізації права, а також їх виняткову складність, правознавці неодноразово зверталися до аналізу юридичної природи та пов'язаних з нею особливостей реалізації права. Проте до сьогодні проблеми реалізації права у сфері приватного права є одним з малодосліджених напрямків у вітчизняній правовій науці, які не знайшли належного теоретичного та практичного вирішення. Все це у сукупності обумовлює актуальність і вибір теми дослідження.

Ступінь наукової розробки проблеми. Активний дослідницький інтерес до проблеми реалізації правових норм став відчутним у юриспруденції ще починаючи з середини ХХ століття [17, с.98]. Окремі питання, що відносяться до проблем реалізації права у сфері приватного права, знайшли своє відображення в роботах Н.П.Асланян, Ф.О.Богатирьова, О.Д.Васільєва, В.М.Ведяхіна, В.В.Копейчікова, А.В.Костіна, А.Я.Курбатова, Н.С.Малеїна, В.Михайлова, Е.В.Новікова, М.Ф. Орзіх, А.С.Піголкіна, В.Ф.Попондопуло, В.В.Ровного, В.А.Сапуна, Е.О.Суханова, Ю.С.Решетова, Ю.А.Тихомирова, Б.Б.Черепакіна, Л.Б.Тіунової, Н.А. Шайкєнова, К.В.Шундікова, Л.С.Явича, В.Ф.Яковлева та інших.

Однак, незважаючи на загальне визнання науковцями та законодавцем даної категорії, сьогодні продовжують висловлюватися думки, що вона, як і окремі форми реалізації та здійснення

норм, вимагає серйозного уточнення. Це пояснюється тим, що оскільки «право відноситься до соціально-державної сфери діяльності, тому феномен реалізації знаходить свій прояв в ній виходячи з вимог і умов буття юриспруденції, що, як ніякі інші сфери, вимагають об'єктивності, чіткості та однозначності застосовуваних у ній термінів, понять і визначень, чого в реальному житті не відбувається» [24, с.92].

Метою статті є теоретико-правове дослідження реалізації права, визначення поняття реалізації права, його змісту. В процесі дослідження, було поставлено за мету здійснити розмежування та визначити співвідношення понять реалізація права та застосування права, а також виявити форми реалізації права.

Виклад основного матеріалу. У літературі процес перетворення в життя нормативно-правових приписів, його певний якісний стан фіксується багатьма поняттями, у тому числі «реалізація», «застосування», «здійснення», «володіння», «користування» та деякими іншими. Сьогодні цей своєрідний «набір» доповнюється законодавчою, нормотворчою діяльністю як вихідною формою правореалізуючої діяльності держави [23, с.255]. Однак питання про їх співвідношення та виправданість використання настільки різноманітної термінології щодо одного і того ж явища поки практично не досліджене [25, с.9].

Юридична конструкція реалізації права співвідноситься, наприклад, із здійсненням [11, с.224], з окремими різновидами реалізації права [21, с.19-20], із правовою системою в цілому [38, с.416] й т.д. В цілому ряді робіт дослідниками використовується лише поняття «реалізація» [20, с.129] або «правозастосування», які очевидно вважають, що останнім охоплюються всі інші форми здійснення правових норм [37, с.299-300].

Правова абстракція «здійснення права», стверджує А.М. Васильєв, має власні понятійні ряди, що конкретизують її зміст. Насамперед, це законність і правовідносини [8, с.175]. Ю.С. Решетов також розглядає дану категорію як самостійну, але вважає, що за своєю сутністю вона в узагальненій формі виражає шляхи та способи реалізації права в суспільних відносинах, уточнюючими, деталізуючими моментами якої виступають не тільки законність, правовідносини, але і юридична відповідальність і правопорядок [30, с.28].

Висновки інших учених по цій проблемі зводяться до того, що між цими поняттями існує принципова різниця. Здійснення, на їхню думку, означає реалізацію права лише конкретним правовласником [22, с.11-12].

Л.Д. Воєводін сформулював точку зору, відповідно до якої здійснення й реалізація права поряд із спільними мають цілий ряд відмінних рис. Одна з них полягає в тому, що в першому випадку відбувається реалізація «цілого комплексу норм», тому що права й свободи можуть бути закріплені не в одному, а в багатьох нормативних актах. Друга - у випадку зі здійсненням – «відновлення й захист прав і свобод громадян у випадку їх порушення припускають більш широкий арсенал заходів, ніж усунення порушень тієї або іншої правової норми». Реалізація відбувається при здійсненні виключно уповноважених норм і не стосується інших їх різновидів [10; с.160]. На нашу думку є суперечливими й інші судження дослідника з цього питання. Так, з одного боку, він відзначає, «що реалізація основних прав, свобод і обов'язків громадян це по суті лише частина більш загальної проблеми - застосування норм права й дотримання законності», а з іншого боку - підкреслює, що такі терміни, як «володіння», «користування», «здійснення» і «реалізація», в цілому правильно відображають суть процесу реалізації права, а «тому вони можуть вживатися та використовуватися як рівнозначні» [10, с.224]. Очевидною є спірність такого підходу. Застосування норм права – одна з можливих, хоча й особлива, але далеко не єдина форма їх реалізації. Окремі автори стверджують про здійснення саме законності, а не правових норм. При цьому правозастосуванню відводиться чільна роль [35, с.124]. З точки зору теорії держави та права застосування права розуміють як: особливу форму реалізації права [33, 30-33]; організаційно-юридичну діяльність компетентних органів з метою створення умов, необхідних для реалізації цими суб'єктами таких норм [29, с.184]; в якості не однієї з форм безпосередньої реалізації, а в якості категорії яка відноситься до процесу реалізації, характеризує його здійснення [6, с.25-33].

На думку В.И. Крусса, слід відмовитися від використання категорій «реалізація» або «здійснення» основних прав у тих випадках, коли говориться про користування ними. На думку дослідника термін, «реалізація» етимологічно суперечить властивості «непогашуваності» права, адже реалізуватися - значить здійснитися або зникнути, виконавши своє призначення, або знайти нову якість, втративши стару. Крім того, «реалізація» може бути мислима й крім суб'єкта права, тоді як «користування виключає таку можливість». У понятті «здійснення» домінує зміст втілення в практичній дійсності, переходу можливого в суще». У цьому розумінні всі основні

права, які визначаються в Конституції, були здійснені безпосередньо в момент її прийняття, і лише через чинність цього акту в суб'єктів конституційного регулювання з'явилася практична можливість користуватися ними [19, с.19-20]. На нашу думку, вирішення цього завдання представляє певні труднощі, тому що мова йде про близькі відповідно до свого етимологічного значення [34, с.324, 467] та юридичної спрямованості поняття – реалізація і здійснення права. Висловлені в літературі з цього приводу погляди в принципі відображають однакову суть, тому що пов'язані з одним і тим самим процесом втілення права в сформованій системі суспільних відносин. Тому в цьому випадку навряд чи вірно вважати кращим вживання та використання тільки одного з них – «здійснення», як це обґрунтовується в окремих джерелах [18, с.30].

Ми вважаємо, що в процесі розмежування категорій реалізації права та застосування права слід використовувати наступну тезу. Застосування права, як особлива форма його реалізації, на відміну від дотримання, виконання і використання має певні особливі риси. Застосування права є етапом реалізації права. Застосування права може завершувати процес реалізації права. Наприклад, прийняття посадовою особою органу державної реєстрації повідомлення про скасування державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи, завершує реалізацію усіх прав і обов'язків, пов'язаних з функціонуванням цієї особи [16, с.118-119].

Термін «реалізація» (від франц. *realiser* - здійснювати) визначається як здійснення чогонебудь, перетворення в щось реальне, проведення в життя якогось плану, проекту, ідеї, програми, наміри і т. п. «Реалізацію, - відзначає В. Н. Протасов, - можна уявити як процес переведення явища в іншу якість, споживання його якостей, властивостей з метою досягнення певного результату. Стосовно права цей процес означає переведення правових норм в іншу реальність, в іншу якість - якість правомірної поведінки: використання властивостей права для досягнення необхідного соціального результату» [40, с.151]. Тому реалізація права може бути визначена як здійснення, втілення, впровадження в життя (в дійсність) принципів і приписів права.

А.В. Міцкевич справедливо вказує на те, що «у разі якщо приписи закону не здійснюються в житті, не втілилися у свідомості і діях людей, організацій, державних органів, то й сама норма ще не набула закінченого соціального значення. Вона, скоріше, подібна заклику, який

спрямовує до втілення в життя правила поведінки, проголошеного державою в законі» [39, с.72]. *Supervacuum esset leges condere, nisi esset qui leges tueretur* (з лат.) – немає сенсу приймати закони, якщо вони не будуть виконуватися.

Реалізація права - це втілення, впровадження правових норм на практиці шляхом правомірної поведінки суб'єктів права. Реалізація права полягає в практичному здійсненні нормативних приписів (заборон, дозволів, обов'язків). За допомогою реалізації правових норм досягаються цілі та отримуються результати правового регулювання, проголошені законодавцем в процесі правотворчості. Зауважимо, що реалізацію права не слід зводити тільки до здійснення приписів юридичних норм. Реалізація права — це втілення розпоряджень правових норм у правомірній поведінці суб'єктів права, в їх практичній діяльності, її можна розглядати як процес і як кінцевий результат [32, с.218].

Реалізація права є складним процесом, який охоплює собою як механізми реалізації права так і форми реалізації права. Юридичний механізм реалізації права залежить від типу та особливостей правової системи тієї чи іншої держави. В континентальній правовій системі процес реалізації права відбувається на певних етапах.

На першому етапі відбувається процес закріплення природних прав, даних людині від народження позитивним правом. Права людини є складовим елементом природного права. Для реалізації цих прав необхідне визнання їх державою. Тобто, необхідно надати правам людини форми закону, що відбувається шляхом їх конституційного закріплення та деталізації у поточному законодавстві.

На другому етапі закон через певні механізми набуває певної форми, яка закріплює суб'єктивні права та юридичні обов'язки суб'єктів.

Такими механізмами є: конкретизація закону в підзаконних актах; пояснення норм права у актах офіційного тлумачення; наявність процесуальних норм, які регулюють порядок прийняття, застосування та виконання закону; наявність різноманітних актів застосування права.

На третьому етапі відбувається власне реалізація права, безпосереднє втілення правової норми в діяльності суб'єктів права. У більшості випадків правові норми реалізуються в рамках правовідносин, у яких учасники цих відносин виступають носіями конкретних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків стосовно один одного. Здійснення суб'єктивних прав одними суб'єктами права в таких випадках залежить від вчи-

нення певних юридично значимих дій іншими суб'єктами, тобто від виконання ними своїх обов'язків. Для здійснення суб'єктивних прав в рамках правовідносин необхідний вияв ініціативи з боку суб'єктів права. При цьому реалізація відповідних норм права призводить до виникнення, зміни або припинення правовідносин.

В системі загального права механізм реалізації правових приписів значно простіший. Природне право набуває форми позитивного права шляхом діяльності судових органів. Суд, розглядаючи конкретну юридичну справу, виносить судові рішення на основі прецеденту, встановлюючи тим самим права та обов'язки сторін.

Зауважимо, що механізм реалізації права — це діяльність суб'єкта права, зобов'язаної сторони, законотворчого органу, правозастосовного органу та наявні юридичні норми, які регулюють їх діяльність. Складовою частиною механізму реалізації права виступає механізм юридичної відповідальності.

Форми реалізації права визначаються залежно від виду реалізованої норми. Згідно цього критерію виділяють наступні форми реалізації права: дотримання, виконання, використання. Дотримання слід розглядати в якості реалізації норм-заборон. За своєю сутністю це пасивна поведінка, відмова від дій, що визначаються правом як правопорушення. Наприклад, згідно ст.13 ЦКУ не допускаються використання цивільних прав з метою неправомірного обмеження конкуренції, зловживання монопольним становищем на ринку, а також недобросовісна конкуренція [2. Ст.13].

Виконання — це реалізація зобов'язуючих норм у формі активної поведінки по здійсненню покладених на особу юридичних обов'язків. Наприклад, згідно ст.319 ЦКУ -- « власність зобов'язує, власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі» [2, Ст.13].

Використання — це реалізація норм-дозволів, яка проявляється у формі здійснення наданих особі суб'єктивних прав. Наприклад, форми реалізації права власності - це ті способи та засоби, які використовує суб'єкт права власності для реалізації своїх повноважень власника. Дослідники відзначають існування простих та складних форм реалізації права власника [9, с.143]. Прості форми - реалізація повноважень власника (володіння, користування, розпорядження) безпосередньо суб'єктом цього права. Складні форми - реалізація права власності через уповноважених осіб чи органу та/або із застосуванням різних

способів, що зумовлено значним масивом майна у одного власника, складністю управління ним (виробничими фондами, наприклад) та/або відсутністю у власника необхідних знань і навичок для управління майном. До кола складних форм відносять наступні: 1) управління всім майном власника, що використовується у сфері майнового обігу, призначеною ним (власником) уповноваженою особою (фізичною чи юридичною); 2) управління окремими частками майна власника уповноваженими особами, призначеними власником; 3) закріплення частини майна власника за створеною ним юридичною особою на підставі речового права; 4) Передача власником частини свого майна у власність організації корпоративного типу - як вклад у її статутний (пайовий) фонд (капітал) з отриманням, як плату за втрату права власності, корпоративних прав (право участі в отриманні прибутку; право участі в управлінні; 5) право участі в розподілі майна юридичної особи у разі її ліквідації); 6) передача власником на договірних засадах майна в оренду (користування) на підставі відповідних договорів (оренди, лізингу, концесії)

Отже, реалізація права - це правомірна поведінка суб'єктів щодо використання прав, виконання обов'язків і дотримання заборон. Відзначимо, що зазначеними способами правомірна поведінка не вичерпується. Зокрема, правомірним може бути не тільки використання, але і невикористання (нездійснення) суб'єктивних прав.

Реалізація наочно показує дієвість і ефективність правотворчості. У разі повсюдної відмови від реалізації будь-яких правових норм, останні можуть назавжди залишитися лише ідеальною моделлю, «мертвим правом», викладеним на папері і похованим у нетрях бібліографічної статистики [28, с.254].

При реалізації права повинен існувати чіткий зворотній зв'язок між законотворчим процесом і перетворенням у життя приписів правових норм. Мало проголосити принципи і норми права в законодавчих актах, необхідно також, щоб ці положення отримували практичну реалізацію у фактичних суспільних відносинах. Звідси слідує ще один аспект реалізації правових норм - їх ефективність, що, в свою чергу, теж залежить від певних умов. На процес реалізації норм права здійснюють істотний вплив такі фактори, як ступінь відповідності чинного законодавства потребам суспільного розвитку, високий рівень правосвідомості і правової культури суспільства в цілому, професіоналізм працівників правоохоронної системи, ступінь гарантованості основних

прав і свобод індивіда. Тому в правовому регулюванні суспільних відносин процес реалізації норм права займає не менш важливе місце, ніж сама система чинного права.

Висновки. Поняття «реалізація права» має важливе значення для юридичної теорії та практики, оскільки процес реалізації права пов'язаний з утвердженням в суспільстві певного правопорядку, із забезпеченням свободи особи і громадської безпеки. Реалізація права — це втілення приписів правових норм у правомірній поведінці суб'єктів права, в їх практичній діяльності, її можна розглядати як процес і як кінцевий результат. Реалізація права є складним процесом, що включає в себе включає: механізм реалізації права та форми реалізації права. Механізм реалізації права — це діяльність суб'єкта права, зобов'язаної сторони, законотворчого органу, правозастосовчого органу та наявні юридичні норми, які регулюють їх діяльність. Форми реалізації права визначаються залежно від виду реалізованої норми. Згідно цього критерію виділяють наступні форми реалізації права: дотримання, виконання, використання. Утвердження в суспільстві законності і правопорядку пов'язано не тільки з встановленням та здійсненням приписів юридичних норм, але і з тим, в якій мірі учасники суспільних відносин можуть реалізувати свої суб'єктивні права, тобто втілювати в життя свої правові прагнення.

Список літератури

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою 28 червня 1996 року // ВВР України. - №30. - ст.141.
2. Цивільний Кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. - К.: Істина, 2003
3. Господарський кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Офіційний Вісник України 2003, N 11, ст. 462
4. Актуальні проблеми цивільного права і цивільного процесу в Україні /ЯМ. Шевченко, Ю. Л. Бошицький, А. Ю. Бабаскін, М В. Венецька, І. М. Кучеренко та ін. — К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. — 456 с.
5. Александров Н.Г. Законность и правоотношения в советском обществе. - М.: Госюриздат, 1955. - 175 с.
6. Алексеев С. С. Функции применения права / С. С. Алексеев, И. Я. Дюрягин // Правоведение. - 1972. - № 2. - С. 25-33.

7. Альманах цивилистики: Сборник статей. Вып.5 / Под ред. Р.А.Майданника. - К.: Алерта, 2012. - 624 с.

8. Васильев А.М. Правовые категории. Методологические аспекты системы категорий права. М., 1976. С. 175.

9. Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій.- К.: Атіка, 2004.- 624 с.

10. Воеводин Л.Д. Социально-правовой механизм осуществления прав, свобод и обязанностей граждан и место в нем правоприменения // Правоприменение в Советском государстве. - М., 1985. С. 160.

11. Воеводин Л.Д. Юридический статус личности в России. - М., 1997. С. 224.

12. Воеводин Л.Д. Юридический статус личности в России. Учебное пособие. - М.: Издательство МГУ, 1997. - 294 с.

13. Германов А.В. От пользования к владению и вещному праву. - М.: Статут, 2009. - 700с.

14. Горбась Д. В. Здійснення суб'єктивних цивільних прав фізичних осіб: поняття, способи, межі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Д. В. Горбась. - К., 2009.

15. Еволюція цивільного законодавства України: проблеми теорії і практики / Кол. монографія; За ред. Я. М. Шевченко. - К.: Юридична думка, 2007. - 340 с.

16. Загальна теорія держави і права // За редакцією проф. М. В. Цвіка, доц. В. Д. Ткаченка, проф. О. В. Петришина. - Харків: Право, 2002. - С.118-119.

17. Керимов Д.А. О применении советских правовых норм // Сов. государство и право. 1954. N 5. - С. 98;

18. Керимов Д.А. Обеспечение законности в СССР. - М., 1956. - С. 30.

19. Крусс В.И. К теории пользования конституционными правами // Государство и право. - 2004. - № 6. - С. 19 - 20.

20. Лившиц Р.З. Теория права. - М., 2001. С. 129.

21. Лучин В.О.: Конституция Российской Федерации. Проблемы реализации / Лучин В.О. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. - 687 с.

22. Мирошникова Н.И. Механизм осуществления субъективных гражданских прав. - Ярославль, 1989. - С. 11 - 12.

23. Общая теория права и государства: Учеб.для вузов/ Лазарев В.В.— 3-е изд., перераб.и доп.. - М.: Юрист, 2000. - 520 с.

24. Пересыпкин А.С. Некоторые аспекты исследования конституционного правосознания // Государство и право. - 2005. - № 1. - С. 92.

25. Пертцик, В. А. Реализация законодательства местными Советами. - М. : Юрид. лит., 1985. - 128 с
26. Правовая система социализма. Функционирование и развитие. Кн. 2 / Отв. ред. А.М. Васильев. - М., 1987. С. 117.
27. Проблемні питання у застосуванні Цивільного і Господарського кодексів України / Під ред. Яреми А.Г., Ротаня В.Г. - К.: Реферат, 2005. - 336 с.
28. Проблемы теории государства и права. М., 1999. С. 254.
29. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник / Рабінович П. М. – Вид. 10-те, зі змінами. – Львів : Край, 2008. – 224 с.
30. Решетов Ю.С. Реализация норм советского права. Системный анализ. Казань, 1989. С. 28.
31. С. С. Сливка // Життя і право. – 2004. – № 4. – С. 30–33.
32. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.
33. Сливка С. С. Юридична деонтологія. Підручник. Вид. 2-е, пере-роб. і доп- К.: Атіка, 2003.- 320 с. /
34. Словарь синонимов русского языка. М., 1975. С. 324, 467.
35. Строгович М.С. Избранные труды: В 3 т. Т. 1. Проблемы общей теории права. М., 1990. С. 124.
36. Сырых В.М. Теория государства и права., М.: Изд-во "Былина", 1998г., 512с.
37. Теория государства и права / Под ред. М.М. Рассолова, В.О. Лучина, Б.С. Эбзеева. М., 2000. С. 299 - 300.
38. Теория государства и права. Курс лекций / Под ред. М.Н. Марченко. М., 1998. С. 416.
39. Теория государства и права: Курс лекций - Демин А.В., Москва, 2004,
40. Теория права и государства. Проблемы теории права и государства. Вопросы и ответы. Протасов В.Н. М.: Новый Юрист, 1999. — 240 с.
41. Харьковская цивилистическая школа: монография / под ред. И.В.Спасибофатеевой. – Харьков: Право, 2012. – 424с.
42. Эбзеев Б.С. Конституция, правовое государство, конституционный суд. — Закон и право, 1997. — 349 с..
43. Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 1 / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998. – 400 с.

Стаття надійшла до редколегії 29 серпня 2012 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії Н.Д. Гетьманцевою.

Y.P. Patsurkivskyy

The right: the concept, content and value of adjacent categories

Summary

The article analyzes the concept of law, the research of its content. Thus the main emphasis was on separation and determination of relations between the concepts of rights and application of the law, as well as identifying the forms of law. It is concluded that the realization of the right to be understood as the embodiment of the prescriptions of law in lawfully conduct business law in their practice, it can be regarded as a process and as an end result. The right is a complex process that includes includes the right gear and the right shape.

Keywords: implementation of law, the application of law, the right shape, the right gear.

Ю.П. Пацурківський

Реализация права: понятие, содержание и соотношение со смежными категориями

Аннотация

Проанализированы понятие реализации права, проведено исследование его содержания. При этом основной акцент был сделан на разграничении и определении соотношения понятий реализация права и применения права и выявлении форм реализации права. Сделан вывод о том, что реализацию права следует понимать как воплощение предписаний правовых норм в правомерном поведении субъектов права, в их практической деятельности, ее можно рассматривать как процесс и как конечный результат. Реализация права есть сложный процесс, включающий в себя включает: механизм реализации права и формы реализации права.

Ключевые слова: реализация права, применение права, формы реализации права, механизм реализации права.